

ВИКОРИСТАННЯ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ГЕНОФОНДУ СВИНЕЙ В УМОВАХ ТОВ «ТАВРІЙСЬКІ СВИНІ»

**В. С. Топіха, д-р с.-г. наук, професор,
В. Я. Лихач, С. І. Луговий – кандидати с.-г. наук**

Миколаївський державний аграрний університет

О. І. Загайкан, директор ТОВ «Таврійські свині»

Наведено продуктивні якості свиней української м'ясної породи (асканійського типу) та великої білої породи зарубіжної селекції в умовах ТОВ «Таврійські свині» Скадовського району Херсонської області. Впровадження інтенсивних елементів технології дало можливість отримати високі результати продуктивності тварин. Встановлено, що в племінному заводі ТОВ «Таврійські свині» розводяться та вирощуються такі породи свиней, які є не перевершеними за відтворювальними, відгодівельними та м'ясними якостями в умовах України.

Ключові слова: свині, порода, технологія, продуктивні якості, бонітування.

Постановка проблеми. Виробництво сільськогосподарської продукції в Україні за останні роки, і особливо продукції тваринництва, не повною мірою забезпечує потреби населення країни і промисловості у сировині. Це не тільки важлива державно-економічна проблема, а й соціально-політичне завдання, вирішення якого спрямоване на надійне задоволення населення продуктами харчування.

Створення м'ясного балансу в країні перш за все залежить від збільшення виробництва м'яса усіх видів, у тому числі свинини, яка в м'ясному балансі повинна займати більше 35% [5]. Тому для збільшення виробництва свинини, підвищення її якості та виведення галузі свинарства на світовий рівень, максимального використання потенціалу свиней для потреб людини необхідно раціонально використовувати племінні ресурси свиней, що є в Україні та в світі, зміцнити кормову базу та втілювати у виробництво новітні технології та досягнення науки.

Нині племінна робота в свинарстві України характеризується

тенденцією завезення в господарства тварин м'ясного напрямку продуктивності зарубіжного походження. Проте, як зазначає В. П. Рибалко [4], наші вітчизняні генотипи, при створенні їм оптимальних умов годівлі та утримання, за продуктивністю не поступаються зарубіжним, а за такими показниками, як резистентність, пристосованість до умов годівлі та утримання, характерних для більшості господарств, а також за якістю продукції значно перевищують їх. Це обумовлює необхідність більш ретельного вивчення продуктивних якостей свиней вітчизняних генотипів та розробки програм їх селекції.

В Україні третє місце за чисельністю поголів'я посідає українська м'ясна порода, однак, як зазначають С. В. Акімов та Л. Г. Перетятко [1, 3] поголів'я основних свиноматок та кнурів цієї породи за період з 1993 по 2003 рік скоротилося на 45,8 та 62,3%, відповідно. Зважаючи на це, важливого значення набуває збереження, поширення та удосконалення свиней вищезазначеного генофонду.

Мета досліджень. Враховуючи актуальність використання свиней м'ясних генотипів, для збільшення виробництва свинини було поставлено за мету представити аналіз племінної роботи зі свинями порід українська м'ясна (асканійського типу) та велика біла зарубіжної селекції.

Матеріали і методика досліджень. Дослідження проводилися в умовах племінного заводу з розведення свиней асканійського типу української м'ясної породи та племінного репродуктора з розведення свиней великої білої породи Товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ) «Таврійські свині» Скадовського району Херсонської області. Матеріалом для досліджень були основні свиноматки та кнури вище зазначених порід. Дослідження проводили загальноприйнятими зоотехнічними методами.

Результати досліджень та їх обговорення. ТОВ «Таврійські свині» займається розведенням свиней асканійського типу української м'ясної породи з 2002 року. Основою для формування стада української м'ясної породи стали тварини (20 свиноматок та 3 кнури-плідники), придбані у племінному заводі «Україна», який тривалий час відігравав ведучу роль серед племінних господарств, що розводять свиней даного генотипу. Проте, нині цей племінний завод перестав існувати.

Розведенням свиней великої білої породи господарство розпочало займатися з 2006 року. Сюди, в серпні 2006 року із ВАТ «Племзавод Степной» Запорізької області (господарство, яке ввійшло в ряд світових лідерів за ефективністю ведення галузі свинарства) було завезено 60 свинок і 10 кнурців великої білої зарубіжної селекції різних ліній.

Розведення свиней в ТОВ «Таврійські свині» розпочалося з розробки науково обґрунтованих систем годівлі та утримання свиней різних статевих-вікових груп. Дана робота проводилася спеціалістами господарства спільно з науковцями Миколаївського державного аграрного університету. В результаті цієї наполегливої праці в господарстві було створено стадо свиней асканійського типу та великої білої породи, які за своїми продуктивними якостями відповідали мінімальним вимогам до класів «еліта» та «I».

В результаті проведеної в 2007 та 2008 роках державної атестації підтверджено, що тварини, які розводяться в господарстві, за своїми продуктивними якостями відповідають вимогам, встановленим для тварин універсального і м'ясного напрямку продуктивності. Тому, враховуючи високий рівень організації ведення галузі свинарства, господарству було присвоєно статус племінного репродуктора з розведення свиней великої білої породи та статус племінного заводу з розведення свиней української м'ясної породи.

І на сьогодні галузь свинарства в господарстві представлена племзаводом з розведенням свиней асканійського типу української м'ясної породи – на 125 основних маток і племрепродуктором з розведення свиней великої білої породи – на 93 основних маток.

Територія господарства розділена на 3 зони. В першій зоні (відтворення) знаходяться приміщення для опоросу свиноматок в кількості двох. Кожний маточник має по 70 місць для опоросу. Будова станка передбачає, що свиноматка весь підсисний період утримується нерухомо. Загальна площа станка становить 3,91 м²; станок розділений на дві половини: в першій половині утримуються свиноматки у фіксованому положенні, з площею – 1,91 м², а в другій половині знаходиться зона годівлі і відпочинку поросят, яка обладнана інфрачервоним та ультрафіолетовим опромінювачем, з площею 2,00 м².

В зоні відтворення знаходяться також два приміщення для утримання кнурів, холостих (індивідуальне утримання), поросних та глибокопоросних свиноматок та лабораторія зі штучного осіменіння. Свиноматки в період поросності утримуються груповим способом, з нормою площі підлоги на одну голову 1,9 м². Кнури-плідники утримуються індивідуально або по 2 голови у станку. Розмір станка: довжина 3 м, ширина 2,5 м.

Приміщення для утримання поросят на дорощуванні (від відлучення у віці 30 днів, живою масою 7,5 кг до 90 - денного віку, живою масою 28 кг) складається з 9 ізольованих боксів, в яких розташовано по 8 станків. В одному станку утримується 18...22 голови поросят, на щільній підлозі. Цех розрахований на 1600 голів поросят.

В другій зоні (кормовиробництва) знаходиться кормоцех, в

якому виробляються комбікорми також зберігається тижневий запас зернової групи кормів, білково-мінерально-вітамінні добавки. До обладнання цеху входять два кормоприготувальних агрегатів потужністю 500 та 2500 кг комбікорму на годину.

В третій зоні (відгодівлі) розташований літній табір для утримання ремонтного та відгодівельного молодняку. Молодняк утримується по 25...30 голів у станку. Станки обладнані самогодівницями. Вентиляція проводиться як природно, так і з використанням нагнітальних і витяжних вентиляторів. Тварини, які утримуються в усіх цехах, мають вільний доступ до чистої питної води за допомогою автонапувалок.

Ефективність ведення галузі свинарства у господарстві забезпечується згідно:

- чіткої організації племінної роботи з використанням комп'ютерної програми «Акцент», що дає можливість виявляти оптимальні варіанти відбору і підбору при формуванні генеалогічної структури стада і на належному рівні вести селекційну роботу;
- повноцінної годівлі усіх статевих груп з використанням преміксів і білково-мінерально-вітамінних домішок виробництва компанії «Текро»;
- інтенсивним використанням кнурів і маток, що обумовлено отриманням від 1 свиноматки 2,2 опороси на рік;
- створенням оптимальних умов утримання згідно фізіологічним нормам тварин усіх статевих груп;
- чіткої організації праці;
- людського фактору, який полягає у тому, що зоотехнічні кадри володіють сучасними методами селекції і годівлі та ветеринарних спеціалістів які в змозі запобігти інфекційним і іншим хворобам тварин.

Впровадження даних елементів технології дало можливість отримати достатньо високі результати продуктивності тварин. За результатами бонітування тварин 2011 року, згідно інструкції з бонітування [2], наводимо основні показники розвитку кнурів та свиноматок (табл. 1,2).

Середня жива маса кнурів української м'ясної породи у віці 24 міс. складає 298 кг (289...303), довжина тулуба 185 см (182...189); у основних свиноматок відповідно: 174 кг і 157 см. Середня жива маса кнурів породи велика біла зарубіжної селекції у віці 24 міс. складає 297 кг (292...309), довжина тулуба 184 см (183...185) і маток відповідно: 185 кг і 158 см, вік першого опоросу 14 місяців.

Як бачимо, жива маса свиноматок відповідає класу «еліта», вік першого опоросу становив по двом породам – 13,5 міс.

Таблиця 1. Розвиток кнурів

Наявність		Жива маса 1 голови, кг			Довжина тулуба, см		
Вік, міс.	голів	середня	max	min	середня	max	min
українська м'ясна порода (асканійський тип)							
12	3	189	197	183	165	168	163
24 і ст.	12	298	303	289	185	189	182
велика біла порода (зарубіжної селекції)							
12	3	188	192	185	164	166	160
24 і ст.	11	297	309	292	184	185	183

Якщо врахувати, що період поросності у свиноматок становить 115 днів, то ремонтні свинки були спаровані в 265 днів при живій масі 125...135 кг, а середньодобовий приріст від народження до 125...135 кг склав 450...500 г.

Таблиця 2. Розвиток свиноматок

Кількість свиноматок, гол.	Вік першого опоросу, міс.	Середня жива маса, кг	Середня довжина тулуба, см
українська м'ясна порода (асканійський тип)			
125	13	174	157
велика біла порода (зарубіжної селекції)			
93	14	185	158

Це є оптимальними варіантами у вирощуванні ремонтного молодняка. Необхідно відмітити, що у свинарстві жива маса є показником зв'язку продуктивних якостей свиней, жива маса тварин в певному віці відображає продукцію галузі, а жива маса повновікових тварин основного стада – це селекційні ознаки, які корелюють з відтворними, відгодівельними та м'ясними якостями (табл. 3).

Аналізуючи таблицю 3, відмічаємо, що свиноматки обох порід характеризуються високими відтворними якостями. Так, за комплексом ознак (багатоплідність, маса гнізда в 2 місяці) свиноматки відповідають I класу та класу «еліта».

Таблиця 3. Продуктивні якості свиноматок

Групи свиноматок	Кількість свиноматок, гол.	Кількість опоросів	Одержано поросят, гол.		При відлученні у 60 днів				Збереженість, %
			всього на групу	на 1 опорос	поросят в групі, гол.	поросят на 1 опорос, гол.	маса гнізда, кг	маса 1 поросля, кг	
українська м'ясна порода (асканійський тип)									
Матки з одним опоросом	35	35	368	10,5	336	9,6	174,8	18,2	92
Матки з двома і більше опоросами	90	190	1910	10,1	1721	9,1	162,4	17,9	91
За всіма свиноматками	125	225	2278	10,1	2057	9,1	164,4	18,0	91
велика біла порода (зарубіжної селекції)									
Матки з одним опоросом	28	28	286	10,2	261	9,3	168,4	18,1	92
Матки з двома і більше опоросами	65	135	1438	10,7	1296	9,6	169,4	17,7	90
За всіма свиноматками	93	163	1724	10,6	1557	9,6	169,3	17,7	91

Щодо оцінки представлених порід свиней у господарстві за відгодівельними якостями то встановлено, що вік досягнення живої маси 100 кг у молодняку свиней української м'ясної породи становить – 173 дні, відповідно велика біла порода – 175 днів, при середньодобових приростах на відгодівлі – 770 г (730...815), та 767 г(720...790)відповідно. Витрати корму на 1 кг приросту у свиней української м'ясної породи та велика біла порода становлять в межах 3,42...3,58 корм. од.

Висновки та пропозиції. В племінному заводі ТОВ «Таврійські свині» розводяться та вирощуються такі породи свиней, які є не перевершеними за відтворювальними, відгодівельними та м'ясними якостями в умовах України. Галузь свинарства у господарстві стала рентабельною та конкурентноспроможною серед господарств області та країни.

Щорічно тут вирощується і є в наявності для реалізації 600 голів молодняку свиней української м'ясної породи і 400 голів молодняку свиней великої білої породи зарубіжної селекції, який на 90% відповідає вимогам класу еліта. Також господарство має можливість реалізації двохпородних свинок таких поєднань: українська м'ясна × ландрас та велика біла × ландрас.

Список використаних джерел

1. Акимов С. В. Проблемы сохранения и развития отечественных мясных пород свиней Украины / С. В. Акимов, Л. Г. Перетяцько // Аграрний вісник Причорномор'я. Сільськогосподарські та біологічні науки. — Одеса, 2005. — Вип. 31. — С. 12—14.
2. Інструкція з бонітування свиней; Інструкція з ведення племінного обліку у свинарстві. — К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2003. — 64 с.
3. Програма селекції з м'ясними генотипами свиней в Україні на 2003—2012 роки / Микитюк Д. М., Литовченко А. М., Рибалко В. П., Акімов С. В. та ін. — К.: ДНВК Селекція, 2005. — 88 с.
4. Рибалко В. П. Не тільки збільшувати виробництво, але й не знижувати якість свинини / В. П. Рибалко // Селекційно-технологічні аспекти розвитку свинарства в різних регіонах світу : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Миколаїв, 6—9 вересня 2006 р.). — Миколаїв: МДАУ, 2006. — Т. 2 — С. 4—7.
5. Топіха В. Інтенсивне ведення галузі свинарства / В. Топіха, А. Волков // Тваринництво України. — 2003. — №8. — С. 2—4.